

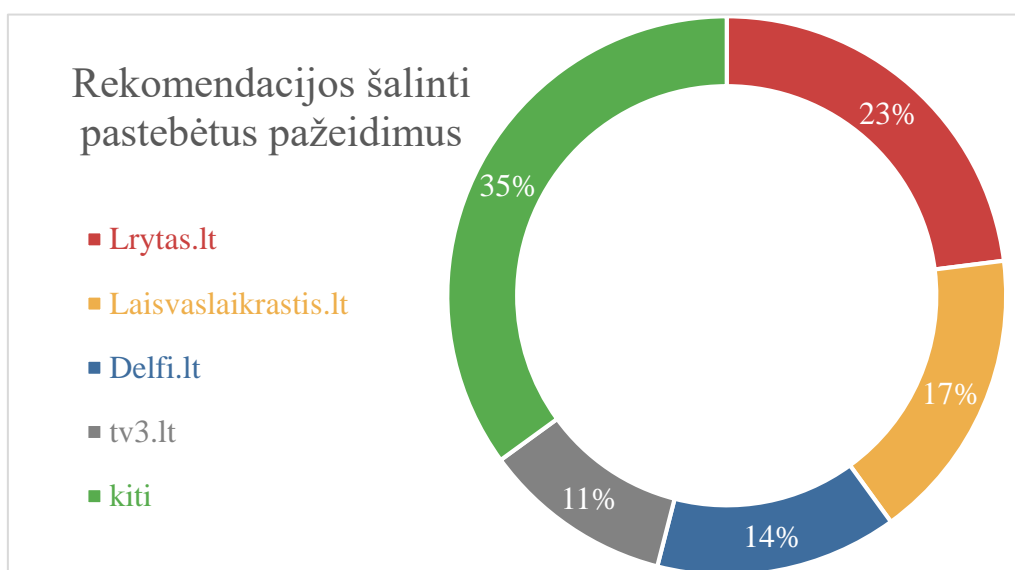
2018 METŲ VIEŠOSIOS INFORMACIJOS STEBĖSENA (MONITORINGAS)

Viena iš Tarnybai įstatymo leidėjo pavestų funkcijų – viešosios informacijos stebėseną visuomenės informavimo priemonėse, išskyrus radijo ir televizijos programas. Šios funkcijos įgyvendinimą Tarnyboje užtikrina Viešosios informacijos stebėsenos ir ekspertizės skyrius.

Svarbi aplinkybė – minėto skyriaus stebėsenos spektras yra *neribotas*, nėra ir negali būti aiškiai nustatytas stebimų subjektų ratas, todėl į stebėsenos lauką patenka visa visuomenės informavimo erdvė – pradedant socialinių tinklų paskyromis, kurios laikytinos visuomenės informavimo priemonėmis, baigiant akademinę, grožinę literatūrą. Vykdamas visos viešosios informacijos stebėseną, vertinamas turinys, fiksuojami pažeidimai, analizuojami visuomenės informavimo srityje vykstantys procesai, jų pokyčiai ir tendencijos. **Tai kruopštus, reikalaujantis pakankamų žmogiškųjų ir techninių resursų, darbas, kurio efektyvumas ir operatyvumas užtikrinamas panaudojant monitoringo sistemą, veikiančią pagal nuolat atnaujinamus raktinius žodžius. Nuosekliai vykdoma stebėseną leidžia daryti išvadą, kad esama geopolitinė situacija ir daromi pažeidimai, ypač kalbant apie netikrų naujienų (angl. *fake news*), kurios su kiekvienais metais įgauna pagreitį ir transformuojasi į kitas, ženkliai sudėtingiau aptinkamas, formas, kūrimą ir sklaidą, jau šiandien reikalauja naujų technologinių ir techninių (dažnu atveju brangių IT) sprendimų įdiegimo bei įgyvendinimo Tarnybos veikloje, taip pat didesnių žmogiškųjų išteklių stebėsenai atlikti ir pažeidimus fiksuoti.**

Būdamas žmogaus teisių gynėjas, žurnalistų etikos inspektorius prioritetą teikia visuomenės informavimo priemonėse pažeistų žmogaus teisių gynimui, o ne administracinių nuobaudų taikymui. Efektyviam žmogaus teisių gynimui Tarnyba atlieka prevencinį darbą – už interneto portalų turinį atsakingi asmenys žodžiu ar raštu informuojami apie pažeidimus ir prašomi kuo skubiau pašalinti įstatymų pažeidimus arba taikyti technines priemones, ribojančias informacijos prieinamumą nepilnamečiams. Ši priemonė, geriau žinoma angliškai *notice & take down* pavadinimu, Tarnyboje aktyviai taikoma nuo 2010 metų ir yra naudinga priemonė, padedanti mažinti žalingos informacijos sklaidą internete.

Per ataskaitinį laikotarpį surašyti 35 prevenciniai raštai, rekomenduojantys pašalinti draudžiamą / ribojamą informaciją arba taikyti atitinkamas technines priemones, ribojančias informacijos prieinamumą nepilnamečiams. Teisės aktai nenustato laikotarpio, per kurį žalingo turinio informacija turi būti pašalinama, tačiau inspektorius nurodo tokią informaciją pašalinti nedelsiant. 2018 metais, kaip ir 2017 metais visi reikalavimai įvykdyti. Dažniausiai informacija yra pašalinama operatyviai – per parą. Ataskaitiniais metais daugiausiai šie raštai buvo siunčiami interneto portalams – *lrytas.lt*, *laisvaslaikrastis.lt*, *delfi.lt* ir *tv3.lt* (žr. 10 diagramą).

2018 metais buvo atlikta Klaipėdos apskrities regioninės spaudos leidinių stebėseną siekiant patikrinti, kaip laikomasi visuomenės informavimo sritį reglamentuojančių teisės aktų, tarp jų ir Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo, reikalavimų.

Stebėtos visos apskrityje leidžiamos viešosios informacijos (spaudos) priemonės: „Banga“, „Darbininkų balsas“, „Klaipėda“, „Klaipėda“ (rusų k.), „Mūsų žodis“, „Pajūrio naujienos“, „Palangos tiltas“, „Pamarys“, „Rambynas“, „Šilokarčema“, „Šilutės naujienos“, „Švyturys“, „Vakarinė Palanga“, „Vakarų ekspresas“, „Vakarų Lietuva“.

Visuose aprašomuose leidiniuose, kaip tai būdinga (ir tikslinga) regioninei spaudai, didžiausias dėmesys skiriamas konkrečiam miestui, rajonui, krašto aktualijoms, socialinėms problemoms, vaikų ir jaunimo reikalams. Beveik visi analizuoti leidiniai turi savo interneto svetaines. Apie pasaulio ar Lietuvos naujienas informuojama tada, kai jos aktualios vietos gyventojams arba yra kažkuo išskirtinės (pvz., rubrikoje „Tai įdomu“). Pažymėtina, kad Klaipėdos apskrities viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) – įstatymų besilaikantys ir etikos normų paisantys leidėjai ir žurnalistai. 2018 m., atliekant stebėseną, dėl informacijos, atitinkančios Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo kriterijų, vieną kartą kreiptasi į laikraščio interneto portalo vyriausiąjį redaktorių, – rekomenduota įdiegti priešlapį, taip pat surašyti du stebėsenos aktai dėl laikraštyje paskelbtos informacijos; vieną kartą kreiptasi dėl Visuomenės informavimo įstatymo pažeidimo, – prašyta kuo skubiau pašalinti draudžiamą informaciją laikraščio tinklalapyje. Į rekomendacijas ir pastabas operatyviai atsižvelgta. Akcentuotina ir tai, kad turinio kūrėjai – didžioji dalis – nepataikauja skaitytojui publikacijomis apie žymių žmonių gyvenimo peripetijas ar kriminalinio pasaulio įvykius, nesivaiko vienadienių skandalų. Jie formuoja etiškesnės žurnalistikos standartą, ugdo savo skaitytoją.

Vertingiausia apžvelgiamų laikraščių dalis – publikacijos apie žymius, nusipelnčius ir įdomius krašto žmones, veikėjus, menininkus, kultūros paminklus, renginius, krašto istoriją. Daugelyje jų akcentuojamas Lietuvos valstybės šimtmetis. Dažniausiai atitinkamos rubrikos ar laikraščių priedai yra remiami Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo. Ši parama teikiama laikraščių „Banga“ (projektas „Jungtinės pajėgos: kultūros ir jaunimo keliu“, rubrikos „Mūsų kultūros tėkmė: Klaipėdos krašto savasties klodai“, „Jauniklių pastogė“), „Pajūrio naujienos“ (priedas „Smiltys“), „Šilutės

naujienos“ (rubrikos: „Jaunimo banga“, „Kultūros aruodai“ (projektas „Praeitis kuria ateitį“), „Kraštiečiai“, „100-mečio Lietuva šiandienos veiklose“), „Vakarų ekspresas“ (priedas „Mažoji Lietuva“), „Vakarų Lietuva“ (rubrika „Būkem žemaitė“) projektams. Tai išliekamąją vertę turinčios publikacijos, ugdančios pilietiškumą ir pasididžiavimą savo valstybės kultūra, kalba, istorija ir žmonėmis. Ir reikia akcentuoti, kad tam skirti Fondo pinigai sukuria didesnę, euraiš neišmatuojamą vertybę – iš užmaršties prikelia dvarų istorijas, Mažosios Lietuvos fenomeną, suteikia galimybę grožėtis žemaičių tarmės unikalumu ar džiaugtis vaikų pasiekimais.

Atliekant socialinių tinklų *Facebook*, *Twitter*, *Youtube* stebėseną matomas pastovumas – nesantaikos kalbos internete nemažėja. Šį faktą parvirtina tai, jog inspektorius, atlikdamas kontaktinio asmens su didžiosiomis IT bendrovėmis funkciją, per ataskaitinius metus 648 kartų pranešė apie nesantaikos kalbą, 2017 metais į minėtas kompanijas kreiptasi 663 kartus. Pašalinamų komentarų procentinė išraiška pablogėjo – 2017 metais 98 proc. komentarų buvo pašalinti, 2018 metais pašalinti 86 proc. Tačiau pagerėjo prieigos prie neteisėto turinio komentarų panaikinimo reakcijos laikas. 2017 metais 95 proc. komentarų šalinti mažiau nei per 24 val., o 2018 metais panašus skaičius komentarų šalintas per valandą.

Siekdama kovoti su internete platinama nesantaika, Tarnyba kartu su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra 2018 metais kartu pradėjo vykdyti Europos Sąjungos pagal 2014-2020 m. Teisių, lygybės ir pilietybės programą finansuojamą projektą „Atsako į neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas Lietuvoje stiprinimas“. Šio projekto tikslas – mažinti toleranciją internete ir kasdieniame gyvenime reiškiamai neapykantai, išmokti ją atpažinti ir efektyviai su ja kovoti.

Ataskaitiniais metais minėto projekto rėmuose vyko vienas iš dešimties suplanuotų seminarijų, skirtų socialiniams pedagogams ir socialiniams darbuotojams.